

Çapraz Swaplarla Riskten Korunma Muhasebesi

Bu makalemizde, TFRS 9 riskten korunma muhasebesinde, bilanço içi riskten koruma aracı ile kur riskinden korunma muhasebesi gibi göreceli olarak “basit” modellerin biraz daha ötesine geçip, her iki bacağı da Türk Lirası olmayan çapraz swaplarla bilançonun hem aktifinde hem de pasifindeki yabancı para kalemlerin hem faiz hem de kur riskini korumayı amaçlayan işletmeleri konuşalım.

Örneğimizi somutlaştırmak amacıyla, pasifinde değişken faizli USD borcu olan bir işletmenin aktifinde sabit faizli EUR alacağı bulunduğunu, işletmenin bir Türk işletmesi ve dolayısıyla fonksiyonel para biriminin Türk Lirası olduğunu ve bilançodaki faiz ve kur riskini ortadan kaldırmak amacıyla bir bacağına değişken faizli USD alacak, diğer bacağına sabit faizli EUR borç olan bir çapraz swap işlemi gerçekleştirdiğini düşünelim.

Bildiğimiz üzere, TFRS 9 ilkeleri gereği söz konusu çapraz swapı finansal tablolarımızda (“fair value”) üzerinden taşımak zorundayız. Diğer yandan bilançomuzdaki alacak ve borç ise itfa edilmiş maliyet (“amortised cost”) modeliyle ölçülerek kaydedilmek durumunda. Özellikle birbirini dengeleyen bilançodaki sabit faizli EUR alacak ile çapraz swapın sabit faizli EUR bacağın birinin fair value diğerinin amortised cost modeliyle taşınması gelir tablomuzda gerçeğe yansıtmayan büyük dalgalanmalara yol açacak. Dahası, riskten korunma muhasebesi uygulanmaması halinde, çapraz swapın tüm fair value değişimleri ayrı bir satırda tek bir rakam olarak gösterilmesi nedeniyle, olmayan kur riski ve olmayan faiz riski varmış gibi bir gelir tablosu sunulması durumu ortaya çıkacak.

Diğer yandan, TFRS 9 riskten korunma muhasebesi ilkeleri gereği değişken nakit akışlı bir finansal enstrüman için nakit akış riskinden korunma muhasebesi, sabit faizli bir finansal enstrüman için gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi uygulanması gerekliliğini bilmekteyiz (kur riski için her iki yöntemin de kullanılabilme istisnasını unutmayalım). Her iki riskten korunma muhasebesi uygulamasının muhasebesel sonuçları ise birbirinden çok farklı.

Bu durumda, aynı swap ile hem pasifimizdeki değişken faizli USD borç için “nakit akış riskinden korunma muhasebesi”, hem de aktifimizdeki sabit faizli EUR alacak için “gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi” nasıl uygulayacağız?

Sorunun cevabı IFRS 9 B6.2.6 da veriliyor. “Tek bir türev enstrüman, birden fazla riskin riskten koruma aracı olarak tanımlanabilir ve tanımlanan riskten korunan kalemler için farklı hedge ilişkileri kurulabilir.

Peki pratikte bunu nasıl yapacağız?

İşletmenin finansal risk yönetim politikasını yansıtan bir “zımni” Türk Lirası bacak oluşturarak, mevcut çapraz swapımızı ikiye ayırmak. Örneğin, kur ve faiz riski açısından nihai finansal risk hedefi değişken faizli Türk Lirası pozisyon taşımak olan bir işletmede, bu makalemizde kullandığımız çapraz swap, bir değişken faizli Türk Lirası bacak ile ikiye ayrılarak birinci parça pasifteki USD borcun, ikinci parça ise aktifteki sabit faizli EUR alacağın riskten koruma aracı olarak tanımlanmalı.

Bu sayede işletme, ekonomik anlamda başardığı kur ve faiz riski yönetimini rahatlıkla TFRS finansal tablolarına yansıtmış olacaktır.

Her zaman belirttiğimiz üzere, riskten korunma muhasebesi derin bir teorik bilgi birikimi ve deneyim gerektiren kompleks bir muhasebe ve raporlama alanı olduğundan, bu tür uygulamalarda uzman desteğini alınması, gelir tablolarında büyük hatalar yapılması riskini ortadan kaldıracaktır.